

O Tonince z holandského rodu

Genealogická drobnost k 200. výročí narození básníka Františka Ladislava Čelakovského (1799-1852)
Miloslav Trnka

„Kdybych umřela, jinou si Františku neber, než Toninku Reisovou....“, Vypráví se, že Čelakovského první žena v době své nemoci takhle vybrala svou nástupkyni. Kdo byla Antonie Reisová ?

Nadaná mladá básnířka, píšící pod pseudonymem Bohuslava Rajska, světlý zjev našeho národního obrození. Druhého dubna 1845 se vzdala úspěšné učitelské dráhy a spojila svůj život s národním básníkem - sluncem Slovanstva, prof. F.L.Čelakovským.

Antonie měla dvě sestry. Nejstarší Johanu si vzal český advokát JUDr. J.F.Frič. Prostřední Karolína se provdala za vyhledávaného lékaře MUDr. Václava Staňka, poslance zemského a říšského sněmu. U Fričů i Staňků - v českých salonech probouzející se Prahy, bylo stále rušno. Kolem Toninky se vesele točila kupa dětí jejích sester. Láska k dětem zapříčinila, že se nakonec pustila do vychovatelství. V letech 1842-3 zvládla všechny předepsané přípravy i zkoušky, aby mohla vyučovat česky, v duchu národním, jak říkávala. Svému soukromému dívčímu ústavu získala právo veřejnosti r.1844. Vedla ho zároveň s dívčí školou vzdělávacího spolku Budeč, který založil vlastenec Karel Slavoj Amerling.

Rok na to se provdala za vdovce Čelakovského do Vratislavi. K jeho čtyřem dětem přibýly další tři. Manželství však trvalo jen sedm let. Ztrátu své „zvolenky“, František dlouho neunesl, přežil ji o pouhé tři měsíce. Po smrti Čelakovských se o sirotky starali jejich strýcové a tety. Památek po Tonince zůstalo poskrovnu. Její literární poznámky, postřehy z přednášek a pečlivé výpisy k české mluvnici. Koncepty k deníčku, listy z památníku. Pár dopisů od učitele, od přátel a jedenáct psaní od Boženy Němcové. Jedna podobenka. O všechno dnes pečuje literární archiv Památníku národního písemnictví v zámku Staré Hrady na Jičínku.

Zbývá dopovědět ještě jeden příběh, který vypátrala paní Olga Zielecká (1877-1948), archivářka pražského Národního muzea. Matka Antonie Reisové pocházela z prastarého holandského rodu Bachovenů z Echtu, který je v písemnostech doložen už od počátku 13.století. Bachovenové psávali své jméno různým způsobem: von Baekhoven, Beechoven, Bachofen, von Aicht, Aght a podobně. Původním sídlem, podle něhož přijali svoje jméno a erb, byl dvůr Baekhoven. Malé zbytky jeho zdí a hradeb dosud přežívají ve stejnojmenné vesničce s několika selskými dvorci nedaleko dráhy Maastricht - Roermund.

Kolem r. 1500 se jedna rodová větev vystěhovala z holandské vlasti do Kolína nad Rýnem. Bachovenové vedli prosperující obchod s látkami a kožešinami. Od císaře získali nový erbovní list se znakem černé ovce, kráčeující po zelené půdě.

V rodinné kronice se píše: „Byli poněkud neklidného ducha, nicméně podnikaví a příčinliví. Všude záhy upevnili a zlepšili svá postavení. Rod zvláště vykazuje vzděláním i značným jměním vstup do předních hodností a významných úřadů.“ Jak se Bachovenové dostali do Čech? Pěkným tempem, rychlými povozy a cestou necestou. Šlo jim o život. Stíhal je Bonapartův maršálek Soult. Vojákům slíbil tučnou odměnu, 3000 franků za hlavu

Toninčina strýce, Jana Abunda Bachovena. Ten byl totiž jedním z aktérů nezdařeného spiknutí proti Napoleonovi. Koně z poslední přípráže tenkrát vychladli až v Čechách, ve stáji arcibiskupa Salm-Salma, který se svého krajana - uprchlíka ujal. Zaměstnal ho jako lesníka v Rožmitále pod Třemšínem, na statcích pražského arcibiskupství. Tam se také seznámili Toninčini rodiče.

Prameny a literatura:

Bachoven von Echt, Karl Adolf: Beiträge zur Geschichte der Familie Bachoven von Echt. Wien 1904.

Křešnička, Josef: Toninka. Čtení pro lidi. Měsíčník Kulturního spolku v Česticích, únor 1995.

Zielecká, Olga: Památce J.V. Friče a jeho choti Anny, rodem Kavalírové. Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze. Roč. XLVI, Praha 1938.

Předkové a potomci Toninky Reisové,
druhé manželky básníka Čelakovského

Karel Ferdinand Kašpar Damian Reis

* Boppard a. Rein

+ ?

manželka Marcella

neznámého příjmení

* Boppard a. Rein

Franz Martin Bachoven v. Echt

* 27.11.1745 Sinzig

+ 25.2.1812 Ehrenbreitstein

dvorní rada a správce sklepů

kurfürta trevírského,

manželka Maria Anna Catha-

rina Susana v. Mainone

* 10.5.1752 Ehrenbreitstein

Antonín Reis

* 7.2.1778 Boppard a. Rein

+ 19.11.1822 Praha

šichtmistr v železných dolech

arcib. panství Rožmitál p.T.

Maria Anna Walpurga Crescentia

Bachoven v. Echt

* 24.9.1779 Ehrenbreitstein

+ 26.12.1836 Praha

sňatek 21.4.1806
Rožmitál pod Třemšínem

Antonie Anna Marie Karolina Reisová
(Bohuslava Rajská)

11.7.1817 Rožmitál p.T. + 2.5.1852 Praha

sňatek 2.4.1845 Praha

m. František Ladislav Čelakovský

* 7.3.1799 Strakonice + 5.8.1852 Praha

Jaromír

* 21.3.1846 Wroclaw

Bohuslav

* 16.4.1848 Wroclaw

Anna

*+ 1852 Praha

